

Pokrok (jen v jednotlivostech)

Jestliže platí, že pokrok je pouze „možný“ (tj. že neplatí, že možný není), a jestliže platí, že není samozřejmý a „samospádný“, nýbrž že ho musí být aktivně a iniciativně dosahováno (a to nemusí nutně být jen na lidské úrovni, ale na všech úrovních, ovšem pouze díky aktivitám příslušných „subjektů“), pak také platí, že pokroky se dějí (tj. je jich dosahováno) jen v jednotlivých případech, tedy v jednotlivostech, že to není záležitost masová ani kolektivní – pokud ovšem i takových pokroků, které přesahují pouhé jednotliviny, není dosahováno spoluprací více nebo mnoha aktivních subjektů. To však s sebou nese nutnost určitých závěrů, které se budou týkat samotné povahy světa, povahy skutečnosti: žijeme ve světě, kde může vznikat „nové“, tj. něco, co tu dosud nikdy nebylo. Jestliže je možný takovýto vznik naprosto nového, nutně to vede k uznání možnosti, že takové „nové“ může najít způsob, jak se uchovat, jak nezaniknout, znovu nesplanout se starým. A protože vše, co vznikne, také zanikne, musí jít o takový způsob, který nějak zopakuje onen vznik naprosto nového jakýmsi napodobením (eventuelně – když to domyslíme – jakýmsi usnadněním tohoto zopakování, které pochopitelně musí v sobě mít také cosi „nového“ a nesmím být pouhým zachováním nebo zopakováním toho, co tu už bylo). A co z toho plyne? Vznikání nového nemůže a nesmí být chápáno jako nějaká porucha fungování světa, jako nahodilá deviace, omyl, „překlep“ či jiný typ „selhání“ všeobecné „zákonitosti“, ale musí být pochopeno jako těsně spjaté se samou skutečností světa, s tím, že svět může existovat a trvat, aniž by rychle dospěl k rozpadu a zániku. Prostě a dobře: trvání beze změny, setrvalost, setrvačnost nemůžeme považovat za cosi základního a nosného, ale pouze za výsledek velkého úsilí, v nejhlubších základech zakotveného resp. iniciovaného ustavičným vznikáním nového na nejnižších úrovních, které je však schopno se navzájem jistým způsobem koordinovat (za předpokladu a na základě reaktivity). A právě proto, že i při nejlepší koordinaci vposledu vždy závisí na úsilí „subjektů“, tedy na individuálních iniciativách a aktivitách, nelze navzdory oné „koordinaci“ mluvit o nějakém přímo celosvětovém, kosmickém procesu „pokroku“.

(Písek, 090625-1.)